

الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ

معاونت پژوهش

سرشناسه:	مظفری ورسی، حیدر، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور:	مادران چهارده معصوم <small>علیهم السلام</small> / حیدر مظفری ورسی.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>صلی الله علیه و آله</small> ، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری:	۲۰۸ ص.
شابک:	۹-۷۱۱-۷۱۱-۱۹۵-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	چاپ قبلی: مرکز جهانی علوم انسانی، ۱۳۸۳ (۲۴۳ص).
یادداشت:	چاپ سوم: ۱۳۹۴ (فیبا).
موضوع:	چهارده معصوم -- مادران
موضوع:	زنان مقدس اسلام
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی <small>صلی الله علیه و آله</small> العالمية.
رده بندی کنگره:	مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>صلی الله علیه و آله</small>
رده بندی دیویی:	۱۳۹۲ م۲/۵/۵ BP52
شماره کتابشناسی ملی:	۲۹۷/۹۷
	۳۲۲۲۷۱۴

مادران چہارده معصوم علیہ السلام

حیدر مظفری «ورسی»

مرکز بین المللی
ترجمہ و نشر المصطفیٰ ﷺ

مادران چهارده معصوم علیهم السلام

مؤلف: حیدر مظفری «ورسی»

چاپ سوم: ۱۳۹۴ ش / ۱۴۳۷ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله

● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مراکز پخش:

- قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸. تلفکس: ۰۲۵-۳۷۸۳۹۳۰۵۹
- قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۴۶
- قم، مجتمع ناشران، طبقه سوم واحد ۳۰۸. تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۰۲

pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید اثر یاری رساندند.

سپاس نامه:

«من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

فرهیختگانی یاری ام نمودند تا زندگی نامه «مادران چهارده معصوم علیهم السلام» را بنویسم. اکنون وظیفه خود می دانم از مسئولان مرکز جهانی علوم اسلامی، به ویژه حجة الاسلام کاشفی، حجة الاسلام دکتر صفری و حجة الاسلام عبدالمجید ناصری داودی سپاس گزاری کنم. از استاد فخار اصفهانی نیز سپاس گزارم که از آغاز نگارش این کتاب مشوقم بودند. در پایان، از همه دست اندرکاران نشر این اثر تشکر می کنم.

خوانندگان محترم با ارسال انتقادات و پیشنهادهای خود، نگارنده را در برطرف کردن اشتباهات یاری خواهند کرد.

حیدر مظفری «ورسی»

۱۳۸۲/۲/۲۹ مصادف با هفدهم ربیع الاول

سالروز ولادت با سعادت حضرت محمد صلی الله علیه و آله

و امام جعفر صادق علیه السلام

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه، به نوعی برخاسته از مسؤلیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت، در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری دام‌ظله‌العالی می‌باشد.

«جامعة المصطفى صلی الله علیه و آله العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى صلی الله علیه و آله» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر که حاصل تلاش فاضل گرامی حیدر مظفری ورسی می‌باشد، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالیه. در پایان لازم می‌دانیم از همه عزیزانی که در مسیر نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، تقدیر و تشکر نموده و تمامی ارباب فضل و معرفت را به یاری خوانده تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله

فهرست

۱۷ مقدمه
۲۱ ۱. آمنه، مادر پیامبر ﷺ
۲۱ نام و نسب
۲۲ عظمت آمنه در کتاب‌های آسمانی
۲۳ آمنه در روایات
۲۴ جایگاه آمنه نزد علمای شیعه
۲۶ جایگاه آمنه نزد اهل سنت
۲۷ نقدی بر آنچه گذشت
۲۷ الف) روایات معارض
۲۸ ب) نارسایی‌ها در متن روایات
۲۸ ج) بررسی سند روایت
۲۹ د) بزرگان اهل سنت و اعتقاد به طهارت خاندان پیامبر
۳۰ سرگذشت عبدالله و آمنه
۳۰ زمینه ازدواج
۳۱ پیشنهاد و هب
۳۳ مراسم خواستگاری
۳۴ انتقال نور محمد به آمنه
۳۵ محمد ﷺ در رحم مادر
۳۶ سفر عبدالله به شام

- ۳۶..... درگذشت عبدالله.....
- ۳۸..... طلوع خورشید مکه.....
- ۴۰..... بشارت آمنه به عبدالمطلب.....
- ۴۰..... سفر آمنه برای زیارت قبر عبدالله.....
- ۴۱..... بیماری آمنه.....
- ۴۳..... محمد صلی الله علیه و آله در فراق مادر.....
- ۴۵..... ۲. خدیجه، مادر فاطمه زهرا علیها السلام.....
- ۴۵..... نام و نسب.....
- ۴۶..... شخصیت خدیجه قبل از ازدواج با پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۴۷..... تجارت پیامبر صلی الله علیه و آله با خدیجه.....
- ۴۹..... جریان ازدواج خدیجه با پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۵۱..... سن خدیجه هنگام ازدواج با پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۵۲..... کناره گیری زنان مکه از خدیجه.....
- ۵۴..... مونس تنهایی خدیجه.....
- ۵۵..... خدیجه و بعثت رسول اکرم صلی الله علیه و آله.....
- ۵۷..... آگاهانه بودن ایمان خدیجه.....
- ۵۸..... اقتدا به نماز پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۵۹..... حمایت از پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۵۹..... ۱. حمایت اجتماعی.....
- ۶۰..... ۲. حمایت مالی.....
- ۶۳..... جایگاه خدیجه نزد پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۶۵..... امام حسین علیه السلام در کنار قبر خدیجه.....
- ۶۵..... جایگاه خدیجه نزد بزرگان.....
- ۶۷..... در بستر بیماری.....
- ۶۷..... گریه برای فاطمه علیها السلام.....
- ۶۸..... کفن خدیجه.....
- ۶۸..... خدیجه علیها السلام در آغوش خاک.....
- ۶۹..... یاد مادر.....
- ۷۱..... ۳. فاطمه بنت اسد، مادر حضرت علی علیه السلام.....
- ۷۲..... نام و نسب.....
- ۷۲..... پیوند مبارک.....

۷۳ رؤیای فاطمه
۷۴ فاطمه و عظمت حمل علی <small>عاشق</small>
۷۵ تولد نور
۷۶ شنیدن صدای ملکوتی
۷۶ فاطمه از فضیلت خود می گوید
۷۷ عظمت ولادت علی <small>عاشق</small> در کعبه از نگاه بزرگان
۷۸ راوی حدیث
۷۹ فاطمه و معجزات دوران کودکی پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۸۰ فاطمه پیشگام در پذیرش اسلام
۸۲ فاطمه در کلام بزرگان
۸۳ گریه فاطمه <small>علیها السلام</small> از فشار قبر و حشر قیامت
۸۴ وصیت فاطمه بنت اسد
۸۵ وفات فاطمه و گریه پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۸۶ فرشتگان در تشییع فاطمه
۸۶ نخستین نماز میت
۸۷ دفن فاطمه
۸۸ دعای پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small> برای فاطمه <small>علیها السلام</small>
۸۸ زیارت نامه مخصوص
۹۱ ۴. فاطمه زهرا <small>علیها السلام</small> ، مادر امام حسن و امام حسین <small>علیهما السلام</small>
۹۲ ولادت
۹۳ نام‌ها، کنیه‌ها و لقب‌ها
۹۴ دوران کودکی و نوجوانی
۹۶ خواستگاری از فاطمه <small>علیها السلام</small>
۹۸ مهریه
۹۸ جهیزیه
۱۰۰ مراسم عروسی
۱۰۱ یاد خدا در شب عروسی
۱۰۲ وضعیت منزل
۱۰۳ تقسیم وظایف
۱۰۳ خانه‌داری فاطمه

۱۰۶	ایثار در مقابل شوهر
۱۰۶	احترام به نظر شوهر
۱۰۸	سفارش پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small> به فاطمه
۱۰۹	آموزش عبادت در کودکی
۱۰۹	انتخاب واژه‌های تربیتی
۱۱۱	تربیت اجتماعی فرزندان
۱۱۲	حجاب
۱۱۳	آموزش احکام
۱۱۳	عبادت فاطمه
۱۱۴	اخلاص در انفاق
۱۱۵	فاطمه <small>علیها السلام</small> و جهاد
۱۱۶	نقل حدیث
۱۱۷	مقام امام
۱۱۸	اهمیت نماز
۱۲۰	فضایل فاطمه
۱۲۳	۵. شهربانو، مادر امام سجاد <small>علیه السلام</small>
۱۲۳	نام‌ها و لقب‌ها
۱۲۴	شهربانو کیست؟
۱۲۵	راه‌یابی به مدینه
۱۲۵	۱. اسارت در زمان عمر
۱۲۶	۲. اسارت در زمان عثمان
۱۲۷	۳. اسارت در زمان امیرالمؤمنین
۱۲۸	خواب ملکوتی شهربانو
۱۲۸	پرسش علی <small>علیه السلام</small> و جواب شهربانو
۱۲۹	ازدواج
۱۳۰	سفارش علی <small>علیه السلام</small> به امام حسین <small>علیه السلام</small>
۱۳۰	بازتاب ازدواج امام حسین <small>علیه السلام</small> با شهربانو
۱۳۱	آسمانی‌ترین بانوی پارسی
۱۳۲	وفات
۱۳۳	آرامگاه

۶. فاطمه، مادر امام باقر علیه السلام ۱۳۵
- نام، کنیه و القاب ۱۳۶
- پیوند بابرکت ۱۳۶
- تولد فرزند ۱۳۷
- تعداد فرزندان ۱۳۸
- امام باقر علیه السلام راوی کرامت مادر ۱۳۹
- از نگاه امام صادق علیه السلام ۱۴۰
- در کربلا ۱۴۰
- نام مادر امام باقر علیه السلام در صحیفه‌ای از نور ۱۴۱
- وفات ۱۴۱
۷. اُمّ قُروه، مادر امام صادق علیه السلام ۱۴۳
- نام، کنیه و نسب ۱۴۳
- پیوند بابرکت ۱۴۴
- ولادت فرزند ۱۴۵
- هجرت ام‌فروه به طَنْفَسَه ۱۴۶
- از نگاه فرزند ۱۴۷
- راوی نور ۱۴۷
- دفاع از فقه اهل بیت علیهم السلام ۱۴۸
- وکیل امام علیه السلام ۱۴۹
۸. حمیده، مادر امام کاظم علیه السلام ۱۵۱
- نام، لقب و نسب ۱۵۲
- راه‌یابی به خانه امام باقر علیه السلام ۱۵۳
- پرسش امام باقر علیه السلام ۱۵۴
- ازدواج حمیده ۱۵۵
- تولد فرزند ۱۵۵
- نشر فقه اهل بیت علیهم السلام ۱۵۷
- روایت آخرین کلام امام صادق علیه السلام ۱۵۸
- وصی شوهر ۱۵۸

۹. نجمه، مادر امام رضا علیه السلام ۱۶۱
- نام، کنیه و لقب ۱۶۲
- به سوی سعادت ۱۶۳
- خریدن نجمه به امر خدا ۱۶۴
- پیوند بابرکت ۱۶۵
- علم و ادب نجمه ۱۶۵
- میلاذ نور ۱۶۶
- عشق به عبادت ۱۶۷
۱۰. خیزران، مادر امام جواد علیه السلام ۱۶۹
- نام و کنیه ۱۶۹
- در کلام رسول اکرم صلی الله علیه و آله ۱۷۱
- سلام موسی بن جعفر علیه السلام به مادر امام جواد علیه السلام ۱۷۱
- انتقال به خانه ولایت ۱۷۲
- تولد فرزند ۱۷۳
- مادر پاک ۱۷۴
۱۱. سمانه، مادر امام علی النقی علیه السلام ۱۷۵
- نام، لقب و کنیه ۱۷۶
- از کنیزی تا حریم امامت ۱۷۷
- تکامل و شایستگی ۱۷۷
- بانوی بهشتی ۱۷۸
- تولد فرزند ۱۷۸
۱۲. سلیل، مادر امام حسن عسکری علیه السلام ۱۸۱
- نام و کنیه ۱۸۱
- ستایش امام هادی علیه السلام از همسرش ۱۸۲
- تولد فرزند ۱۸۳
- شهادت فرزند ۱۸۳
- پناه شیعیان ۱۸۴
- وصی فرزند ۱۸۵
- تاریخ و محل درگذشت سلیل ۱۸۶

۱۸۷.....	۱۳. نرجس، مادر امام زمان <small>علیه السلام</small>
۱۸۸.....	نام و لقب.....
۱۸۹.....	از کنیزی تا وادی نور.....
۱۹۱.....	خواب ملکوتی.....
۱۹۲.....	پذیرفتن اسلام در عالم خواب.....
۱۹۳.....	اسارت نویدبخش.....
۱۹۴.....	سؤال و بشارت امام.....
۱۹۵.....	مهمان حکیمه.....
۱۹۵.....	پیوند نورانی.....
۱۹۶.....	تولد فرزندان.....
۱۹۸.....	پاکی از آلودگی زایمان.....
۱۹۸.....	رحلت نرجس خاتون <small>علیها السلام</small>
۱۹۹.....	زیارت نامه نرجس خاتون.....
۲۰۳.....	کتابنامه.....

مقدمه

بعضی از نیازمندی‌های بشر مقطعی و زودگذر و بعضی همیشگی است. نیاز به الگو یکی از خواسته‌های همیشگی و طبیعی انسان است. انسان‌ها در پی یافتن اسوه هستند تا خویش را شبیه او سازند؛ اما گاه ممکن است در پیدا کردن آن اشتباه کنند؛ از این رو، قرآن کریم به یاری انسان آمده و اسوه برتر را معرفی نموده است: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ»^۱. حضرت محمد ﷺ انسان کامل و اسوه بشر است. امامان معصوم ﷺ که ادامه دهندگان راه آن حضرت هستند، نیز اسوه‌اند. ائمه ﷺ در دامان مادرانی دانشمند و پارسا پرورش یافتند. عقیده شیعه امامیه این است که پدران و مادران ائمه معصوم ﷺ هیچ‌گاه به شرک و بت‌پرستی و فسق و فجور آلوده نگردیده‌اند. ائمه ﷺ سرافرازانه، پدران و مادران خود را ستوده‌اند و از طهارت آنان سخن گفته‌اند. پیامبر فرمود:

خداوند، من و علی ﷺ را قبل از این دنیا خلق نمود. ما خدا را در قالب اشباحی از نور می‌پرستیدیم؛ سپس خداوند ما را در صلب آدم ﷺ قرار

۱. احزاب، آیه ۲۱.

داد؛ سپس از او خارج نموده، در پشت پدران و رحم مادرانی قرار داد؛ که نجاست شرک و رذالت کفر به آنان نرسیده بود.^۱

نیز فرمود: «همیشه خداوند مرا از صلب پدران پاک و رحم مادران پاک منتقل نمود».^۲

از این دو حدیث به دست می‌آید که نیاکان آن حضرت هیچ وقت در مقابل غیر خدا سجده نکرده، شرک آلود نشده و از فسق و فجور دور بوده‌اند؛ هم‌چنان‌که در زیارت‌نامه امام حسین علیه السلام شهادت می‌دهیم:

«شهد انك كنت نورا في الاصلاب الشامخة و الارحام المطهرة لم تنجسك الجاهلية بانجاسها و لم تلبسك من مدلهمات ثيابها».^۳

مادران چهارده معصوم علیهم السلام بانوان فرهیخته و فرزنانگانی از ملیت‌ها و نژادهای گوناگون بودند که لیاقت حضور در بیت نبوت و امامت را یافته و در دامن پر مهر آنان، برجسته‌ترین شخصیت‌ها و کامل‌ترین افراد پا به عرصه وجود نهاده‌اند. شخصیت‌هایی که هرکدام از برگزیدگان الهی و سفیران هدایت بشریت بودند و اینک نیز جهان در انتظار ظهور آخرین حجت الهی، فرزند نرگس نشسته است.

از آن‌جا که زندگی مادران چهارده معصوم علیهم السلام با بخش‌هایی از زندگی فرزندان معصومشان گره خورده است، ضرورت ایجاب می‌کند که شمه‌ای از زوایای زندگی آن مادران شایسته و آسمانی ترسیم شده و در اختیار دوستداران خاندان وحی قرار گیرد.

بر این اساس کتاب «مادران چهارده معصوم علیهم السلام» نوشته شد و توسط معاونت پژوهش مرکز جهانی به چاپ رسید و در دسترس خوانندگان

۱. محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۵، ص ۷ و علل الشرایع، ص ۱۹۸.

۲. دلائل النبوة، ص ۱۱.

۳. شیخ عباس قمی، مفاتیح‌الجنان، زیارت‌نامه مطلقه امام حسین علیه السلام.

عزیز قرار گرفت. با استقبال از موضوع این کتاب و اظهار ضرورت انتشار آن، نسبت به کیفیت چاپ آن، نقص‌های قابل توجهی را تذکر دادند. لطف خداوند و عنایت چهارده معصوم علیهم‌السلام را شاکرم که به همت مسئولین محترم معاونت پژوهش جامعه المصطفی ص‌لله‌الله‌ع‌له‌وآله‌وآل‌ه‌وسلم‌وآل‌ه‌وسلم‌وآل‌ه‌وسلم و نیز دست‌اندرکاران بخش چاپ و نشر جامعه المصطفی ص‌لله‌الله‌ع‌له‌وآله‌وآل‌ه‌وسلم‌وآل‌ه‌وسلم‌وآل‌ه‌وسلم این کتاب برای چاپ دوم با دقت نظر و حسن سلیقه در آراستگی و با ویرایش جدید، به زیور طبع آراسته و در اختیار خوانندگان قرار دادند.

حیدر مظفر ورسی

یکم مهرماه ۱۳۹۱